

Advies

Van: Kwaliteitsinstituut btw
Aan: Raad voor Rechtsbijstand
Datum: 15 mei 2009
Betreft: Inschrijving Uitwijklijst Wbtv

Inleiding

Artikel 3, lid 3 Wbtv, introduceert een lijst waarop tolken en vertalers kunnen worden geplaatst die niet via een taaltoets kunnen aantonen te beschikken over voldoende kennis van de betreffende taal en de bijbehorende cultuur. In letterlijke zin betekent deze bepaling dat iedereen voor vrijwel alle talen op deze lijst kan worden geplaatst omdat er momenteel in geen enkele taal toetsen beschikbaar zijn.

In de geest van de wet interpreteert het Kwaliteitsinstituut btw (hierna: het Kwaliteitsinstituut) de rol van de Uitwijklijst als een voorziening voor opdrachtgevers die geen aanbod kunnen vinden (op hbo-niveau) in het Rbtv, maar dan tolken en vertalers willen inzetten van een niveau dat daarbij in de buurt komt (next-best).

Om dit te realiseren pleit het Kwaliteitsinstituut ervoor minimeisen te formuleren voor plaatsing op de Uitwijklijst.

Op de Uitwijklijst kunnen volgens het Kwaliteitsinstituut alleen tolken en vertalers worden geplaatst die voor de betreffende talencombinatie(s) en/of vertaalrichting(en) geen diploma van een hbo-opleiding kunnen overleggen, geen door de Raad voor Rechtsbijstand aangewezen toets kunnen afleggen, maar wel voldoen aan de eisen voor plaatsing op de Uitwijklijst.

Plaatsing op de uitwijklijst

Een tolk of vertaler kan alleen in aanmerking komen voor plaatsing op de Uitwijklijst nadat de Raad voor Rechtsbijstand heeft vastgesteld dat de verzoeker niet kan worden ingeschreven in het Rbtv.

Voorportaal

Uitgangspunt van de Uitwijklijst is dat die als voorportaal beschouwd moet worden voor het Rbtv. De tolken en vertalers moeten, met andere woorden, in staat zijn aan te tonen dat zij het voor het Rbtv vereiste niveau binnen afzienbare tijd kunnen behalen.

Werk-/denkniveau

Omdat inschrijving in het Rbtv slechts mogelijk is op grond van een hbo-diploma c.q. een op hbo-niveau afgenomen toets of ook in uitzonderingssituaties in elk geval hbo-werk-/denkniveau een eis is, ligt het in de rede dat wie op de Uitwijklijst geplaatst wenst te worden (voortraject tot het register) aan de toelatingseis voor het hbo voldoet, namelijk het hebben van een havo- of mbo-diploma. Wie niet in Nederland onderwijs heeft genoten, dient een buitenlands getuigschrift van vergelijkbaar niveau over te leggen.

Taalkennis

Kandidaten voor plaatsing op de Uitwijklijst moeten aantonen te beschikken over voldoende taalcompetenties voor de desbetreffende talen waarvoor men wil worden ingeschreven. Tenminste niveau B2 van het Europese referentiekader van talen is vereist. Gegadigden voor wie Nederlands niet de moedertaal is moeten bijvoorbeeld een getuigschrift van het (volledige) tweede programma NT2 kunnen overleggen of een opleiding hebben gevolgd in de Nederlandse taal waaruit dit niveau kan worden opgemaakt. Gegadigde voor wie

Nederlands de moedertaal is moeten een getuigschrift van vergelijkbaar niveau in de betrokken vreemde taal overleggen.

Claims

Hoofdvraag is of een toetsing op grond van (al dan niet aangetoonde) claims voldoende is voor plaatsing op de Uitwijklijst, of dat er ook een feitelijke toets (in de vorm van een examen) zou moeten worden afgenomen en zo ja op welk niveau. Het Kwaliteitsinstituut acht het niet redelijk om een toets te eisen voor plaatsing op de Uitwijklijst, nu dat moet worden gezien als een aanlooptraject tot inschrijving in het Rbtv.

Nu het principe van een toets (in de vorm van een examen) vaststaat voor inschrijving in het Rbtv, kan voor plaatsing van kandidaten op de Uitwijklijst worden volstaan met het beoordelen van verzoeken van kandidaten op grond van minimale opleidingseisen (algemene ontwikkelingsniveau + talenkennis) én een combinatie van claims, op grond van door henzelf, voor eigen verantwoordelijkheid verschaftte gegevens, waarbij gebruik wordt gemaakt van de onderzoeksbevindingen van de Universiteit van Leiden, ervan uitgaande dat een totaal van 8 punten kwalificerend is.

Het ligt voor de hand dat een dergelijke weging van claims dient te gebeuren voor iedere vertaalrichting c.q. talencombinatie.

Op verzoek van het Kwaliteitsinstituut heeft Bureau btv de methode beproefd op enkele tientallen dossiers. Met een beperkte nadere toelichting en kleine tussentijdse bijstellingen is de methode goed werkbaar gebleken.

Voorstel – Eisen voor plaatsing op de Uitwijklijst

- A. Tenminste havo/mbo-diploma of buitenlands diploma van vergelijkbaar niveau
- B. Aantoonbaar niveau B2 (ERK) in beide talen
- C. Aantoonbare werkervaring als tolk of vertaler (minimaal 20 opdrachten)
- D. Tenminste 8 punten scoren op grond van onderstaande claims:

- 1. moedertaalspreker + middelbaar onderwijs in die taal 4 punten
of
moedertaalspreker + hoger onderwijs in die taal 6 punten
- 2. lager onderwijs in het taalgebied van de voor betrokkene vreemde taal¹ 2 punten
of
middelbaar onderwijs in het taalgebied van de voor betrokkene vreemde taal 3 punten
of
hoger onderwijs in het taalgebied van de voor betrokkene vreemde taal 5 punten
- 3. taalstudie (niveau hoger onderwijs) van de voor betrokkene vreemde taal 4 punten
- 4. 1 jaar werk ervaring (anders dan tolk of vertaler) in het taalgebied van de voor betrokkene vreemde taal 2 punten
of
tenminste 2 jaar werkervaring in taalgebied van de voor betrokkene vreemde taal 3 punten
- 5. (deel-)certificaat van een tolk- of vertaleropleiding 2 punten

¹ Onder vreemde taal wordt verstaan de taal die niet de moedertaal van betrokkene is of, indien de gevraagde talencombinatie c.q. vertaalrichting twee talen betreft anders dan het Nederlands, de doeltaal.

Welke talen?

Ook voor talencombinaties en vertaalrichtingen waarvoor reeds tolken en vertalers in het Rbtv staan ingeschreven, moet volgens het Kwaliteitsinstituut plaatsing op de Uitwijkljst mogelijk zijn.

Het is niet te verwachten dat tolken en vertalers op de Uitwijkljst in deze talencombinaties en vertaalrichtingen veel opdrachten (uit het Justitiedomein) zullen ontvangen, maar die afweging is aan henzelf.

Het kan ook voorkomen dat een tolk of vertaler ogenblikkelijk nodig is terwijl geen van de tolken of vertalers die in het Rbtv staan, voor de betrokken taal beschikbaar is. Ook voor deze talen zullen de kandidaten tot plaatsing op de Uitwijkljst uiteraard moeten voldoen aan de gestelde eisen.

Duur inschrijving

Plaatsing op de Uitwijkljst geldt voor een beperkte duur van 3 jaar; wie op de Uitwijkljst geplaatst is, dient zich binnen die termijn te ontwikkelen, via opleiding, bij- en omscholing, om de voor toelating tot het Rbtv vereiste toets met goed gevolg te kunnen afleggen en daardoor in aanmerking te komen voor inschrijving in het register. De Raad voor rechtsbijstand zet zich in voor het bevorderen van scholingsmogelijkheden.

Verlenging van de inschrijving is in beginsel alleen mogelijk als er voor de betreffende talencombinatie of vertaalrichting geen toets beschikbaar is en wel telkens voor een periode van maximaal drie jaar dan wel tot het moment dat er wél een opleiding of een toets beschikbaar is gekomen.

Indien Bureau btv van oordeel is dat de betreffende tolk of vertaler op korte termijn met redelijke kans op succes een toets kan afleggen, kan het bij verlenging een kortere inschrijvingsduur vaststellen.

Gevolgen inschrijving

Voor tolken en vertalers die op de Uitwijkljst staan gelden de meeste bepalingen die gelden voor beëdigde tolken en vertalers:

De gedragscode voor tolken en vertalers in het kader van de Wbtv is op hen van toepassing.

Indien zij zich niet gedragen conform de gedragscode, of hun gedrag daar anderszins aanleiding toe geeft, kunnen belanghebbenden daarover een klacht indienen bij de Klachtencommissie Wbtv, die deze op dezelfde manier behandelt als klachten over beëdigde tolken en vertalers.

Tolken en vertalers op de Uitwijkljst zijn verplicht zich bij te scholen. Het Kwaliteitsinstituut zal eisen hiervoor gelijktijdig formuleren met de eisen voor bijscholing van beëdigde tolken en vertalers.